

Сумська філія

Українського інституту експертизи сортів рослин

Сумська філія Українського інституту експертизи сортів рослин розташована на північному сході зони Лісостепу в Сумському районі, селах Лікарське та Сад, на відстані 28 і 5 кілометрів відповідно від обласного центру – міста Суми.

ЗА БАГАТОРІЧНИМИ даними Сумської метеорологічної станції, клімат району помірно континентальний, зима не дуже холодна з відлигами, літо тепле, достатньо дощове. Середня річна температура повітря +6 °С, але в окремі роки може значно відхилитися від середніх значень. Сума опадів за рік – у середньому 510 мм, більше половини з них (362 мм) випадає протягом вегетаційного періоду, що сприяє розвитку

сільськогосподарських культур. Середня відносна вологість повітря у весняно-літній період не нижче 49% або ж відхиляється до 67 відсотків. Рельєф сортоділянок – слабо хвилясте водороздільне плато з чітко вираженим мікрорельєфом, у вигляді невеликих замкнених знижень – блюдця і височин-пагорбів. Зважаючи на рівнинний характер рельєфу на сортоділянках, дія водної ерозії не проявляється. Ґрунтові води залягають на глибині 15–20 метрів.

Виділені такі ґрунтові відміни: чорнозем типовий малогумусний та чорнозем сильнореградований середньосуглинковий і важкосуглинковий. Важлива особливість ґрунту – наявність карбонатного горизонту (скупчення переважно карбонатів кальцію), розташованого на різній глибині ґрунтового профілю. Вміст гумусу у ґрунті за Тюрнімом у відсотках 3,55–5,40. Глибина гумусного горизонту – 80 см, рН 5,7. У 1929 р. розпочато випробування плодово-ягідних культур на Воздвиженській сортодільниці Сумської області. 29 червня 1937 р. на виконання Постанови Ради Народних Комісарів СРСР «Про заходи по покращенню насіння зернових культур» № 1018 було створено мережу сортодільниць в області, до якої увійшли: Охтирська овочева сортодільниця (с. Грунь Охтирського р-ну); Краснопільська комплексна сортодільниця (с. Рясне Краснопільського р-ну); Сумська зернова сортодільниця (с. Лікарське Сум-

ського р-ну); Сумська овочева сортодільниця (с. Ганнівка Сумського р-ну); Іванівська сортодільниця технічних культур (с. Сонячне Охтирського р-ну); Буринська зернова сортодільниця (с. Михайлівка Буринського р-ну); Глухівська овочева сортодільниця (м. Глухів); Глухівська зернова сортодільниця (с. Береза Глухівського р-ну); Ямпільська комплексна сортодільниця (с. Орлівка Ямпільського р-ну); Воздвиженська плодоягідна сортодільниця (с. Воздвиженське Ямпільського р-ну); Роменська зернова сортодільниця (с. Бобрик Роменського р-ну); Роменська овочева сортодільниця (с. Плавинище Роменського р-ну); Талалаївська зернова сортодільниця (с. Талалаївка Роменського р-ну); Синівська сортодільниця технічних культур (с. Синівка Синівського р-ну); Лебединська зернова сортодільниця (с. Василівка Лебединського р-ну); Тростянецька комплексна сортодільниця (с. Люджа Тростянецького р-ну); Білопільська

Сахошко Микола Миколайович народився 1967 року, вищу освіту здобув у Сумському філіалі Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва (спеціальність «Агрономія»; учений агроном). Свій трудовий шлях Микола Миколайович розпочав агрономом-насіннезнавцем колгоспу. Потім працював на такій посаді в Управлінні сільського господарства Сумського району, керівником господарства, головним агрономом обласного управління сільського господарства. Із травня 2005 року очолював Сумський обласний державний центр експертизи сортів рослин з державною інспекцією з охорони прав на сорти рослин. Агрономічний стаж його на сьогодні перевищує 30 років. У 2015 р. отримав науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук за спеціальністю «Селекція і насінництво». Науковий доробок Сахошка М. М. становить 37 друкованих праць.

овочева сортодільниця (м. Білопілья); Путивльська овочева сортодільниця (м. Путивль); Тимірязівська овочева сортодільниця (с. Тимірязівка Сумського р-ну). Сумська плодово-ягідна дільниця (с. Сад Сумського р-ну), створена в 1972 році. Сортодільниці працювали на базі колгоспів, орендуючи в них землю

Адміністративна будівля і дослідні поля Ямпільської ДСДС

Колекція сортів рослин жимолості синьої, Сумська філія УІЕСР, 2021 р.

та техніку. Робітники сортодільниць були колгоспниками. Керували сортодільницями управляючий, помічник управляючого та агроном, які підпорядковувались Інспектурі Державної комісії по сортовипробуванню сільськогосподарських культур при Міністерстві сільського господарства СРСР по Сумській та Харківській області.

У воєнні роки сортодільниці не працювали. Відродження їхньої діяльності в області розпочалося з виходом Наказу по Українській інспектурі Держсортмережі від 10 листопада 1943 року № 1, який зобов'язував відновити мережу сортодільниць в області. У 1943 р. Державну комісію по сортовипробуванню сільськогосподарських культур при МСГ СРСР по Сумській області очолив Левін Дмитро Андрійович.

У Сумській області сортодільниці після війни відновлювали свою роботу почергово: першою була Сумська зернова сортодільниця, а згодом – Краснопільська. Навесні 1944 року почали

діяти всі сортодільниці області й заклали досліді ярих культур. На території області проводили випробування зернових, овочевих, технічних та плодово-ягідних культур. Звітність про

проведення дослідів складали від руки у трьох примірниках: один направляли до Інспектури СРСР в Москві, другий – до Укрінспектури в м. Києві, третій залишався на сортодільниці.

У 1956 р. було розформовано Тимирязівську овочеву сортодільницю. У цьому ж році керівником Державної комісії по сортовипробуванню сільськогосподарських культур при Міністерстві сільського господарства СРСР по Сумській області призначено Кас'янову Лідію Андріївну, яка очолювала її до 1975 року. Надалі на цій посаді працював Іванов Олександр Іванович.

До 1975 року, після певної реорганізації, в Сумській області з 18 сортодільниць залишилось лише 12. За кожною сортодільницею, які були розташовані у базових господарствах, було закріплено земельні площі. За Краснопільською комплексною сортодільницею – 83 га; Сумською зерною – 10; овочевою – 25,2; плодово-ягідною – 32; Буринською зерною – 100;

Глухівською овочевою – 30; зерною – 100; Ямпільською комплексною – 100; Воздвиженською плодоягідною – 17,5; Роменською зерною – 100; овочевою – 12; Лебединською кормовою – 67. Загальна площа становила близько 683,7 гектара. У 1997 р. Державну інспектуру держсортвипробування очолив Скачок Юрій Іванович. В той час відбулася ще одна хвиля реорганізації і в Сумській області залишилось тільки три сортодослідні станції: Ямпільська, Глухівська та Роменська. З 1999-го по 2005 р. Сумським держекспертцентром керував Михайлик Василь Володимирович. Із травня 2005 року Сумський обласний державний центр експертизи сортів рослин з державною інспекцією з охорони прав на сорти рослин області очолив Сахошко Микола Миколайович. Сумський держекспертцентр юридично зареєстрований в Сумському районі, має 102 га ріллі та 32 га плодово-ягідних насаджень. Із 2012 року і по теперішній час в області працює Сум-

ська філія Українського інституту експертизи сортів рослин, яка проводить дослідження на придатність до поширення сортів пшениці м'якої озимої, жита посівного озимого, тритикале, ячменю ярого та пшениці м'якої ярої, соняшника однорічного, кукурудзи звичайної, гречки посівної, гороху посівного, сої культурної та дослідження колекції сортів (ДКС) плодово-ягідних і малопоширених культур.

Напрями діяльності Сумської філії передбачають забезпечення реалізації вимог Закону України «Про охорону прав на сорти рослин», інших законодавчих і нормативно-правових актів. Крім того, наказів Українського інституту експертизи сортів рослин та інших розпорядчих документів, що стосуються проведення державної науково-технічної експертизи сортів рослин як об'єктів інтелектуальної власності; здійснення післяреєстраційного вивчення сортів рослин, ґрунтово-кліматичного районування сортів рослин; забезпечення державного випробування сортів рослин з метою визначення придатності для поширення їх в Україні. Відповідно до покладених на неї завдань філія веде діяльність за такими напрямками: формування національних і регіональних сортових рослинних ресурсів; участь у проведенні науково-технічної, технологічної та інноваційної політики, впровадженні досягнень науки і передового досвіду в галузях промислового виробництва, охорони прав на сорти рослин та поширення їх в Україні; контроль за надходженням дослідних зразків сортів рослин відповідно до Державної науково-дослідної програми експертизи сортів рослин, затвердженої Українським інститутом експертизи сортів рослин; створення

та формування спільно з Українським інститутом експертизи сортів рослин колекції загальновідомих сортів, які використовуються для проведення польових досліджень і кваліфікаційної експертизи сортів рослин.

У Сумській області діяльність філії всебічно підтримують місцеве керівництво, обласна адміністрація та в її структурі Департамент агропромислового розвитку. За результатами проведених досліджень кожного року формується перелік рекомендованих сортів для вирощування в умовах Сумської області. Як результат, за останні десять років валовий збір зерна збільшився від 1 до 3 млн тонн. Популяризація кращих досягнень вітчизняної та іноземної селекції в області відбувається на традиційних заходах – це День поля та при щорічному проведенні навчання агрономів регіону, яке організовує Департамент агропромислового розвитку Сумської обласної державної адміністрації.

У подальшому Сумська філія буде займатися виключно експертизою нових сортів і підтримкою колекції плодово-ягідних культур, яка на сьогодні налічує понад 1000 сортів. Тому головне завдання філії – пошук найкращих сортів за господарсько-біологічними показниками, щоб надавати потрібні рекомендації сільгосптоваровиробникам області для впровадження їх у виробництво. Усвідомлюючи важливу роль сортових ресурсів для дослідницької галузі, спеціалісти філії тісно співпрацюють в областях з місцевою владою, науковими установами й іншими закладами, насінницькими формуваннями, фермерами, підприємствами та організаціями.

Микола Сахошко
Наталія Костенко

Лабораторне приміщення Сумської філії УІЕСР

Дегустація ягід, 2021 р.

